

Numărul 27.

Oradea-mare 5/7 iulie 1898.

Anul XXXIV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Pagina udată de lacrimi.

Iubiți dar mult această carte, domnișoară Blanco?

— O ador, domnule.

— Și pentru ce?

— Par că știi și eu ca să ve spun! pentru ce iubim florile, paserile, primăvara, tinerețea? pentru că sunt lucruri frumoase! Vedeți dar, iubesc această carte fără îndoială, pentru că ne spune aceste lucruri, fiind că autorul cu multă simplitate, fără înfrotchieri și fără îngâmfare provoacă sentimente duioase, visuri dulci, și înșiră cuvinte, care se îndreptează în inima omului.

— Din cauza aceasta sunteți entusiasmată, dșoară Blanco? Nu am încă dreptul de a fi gelos, dar precum vedeți, m'am făcut deja puțin. Me veți lua în nume de reu, poate?

— Nu, amice. Nu puteți, nici nu trebuie să fiți gelos. Țsta este un urit defect și me voiu întristă mult, dacă mai târziu... și privind pe Liviu tinera fată s'a întrerupt.

Continuarea frasei sale de sigur nu-i venia la buze, de oare ce nu îndrăznise a o sfersî.

Liviu întrebă zimbînd: — Dacă mai târziu?

— Dacă mai târziu îl veți avé!

Dar cele ce am spus au fost glume! Nu cumva le luați de serioase!... Ve voiu lăsa cu totul liberă în citirile dvoastre, pentru că cred că știți să le alegeți... Atunci acest roman?

— Acest roman îl prefer din-

tre toate cele ce am citit. Subiectul nu-i complicat, ci dacă ați șei cât de interesant îl găsesc și cât de, bine sînt descrise unele peripeții și câteva sentimente!... Dacă aș îndrăsnî, ve-aș cere un lucru...

— Îndrăsnîți, dșoară Blanco.

— Așa dar, voesc să citiți împreună cu mine un pasagiu și să-mi spuneți în urmă, dacă într'adevăr am dreptate a-l considera așa de bun.

— Primesc.

Atunci tinera deschidînd cartea, pe care de la începutul convorbirii sale cu tinerul, o purtă cu sine, continuă: — Iată!... deschid oare-care pagină și o citesc... Ascultați:

Și cu o voce duioasă și armonioasă începă. „Singularul cuvânt pe care Iacob l-a pronunțat, părea că a pricinuit senzație natu-rei întregi din împregiurul lor. Rosele din grădină perđendu-și strălucirea de odinioară, se ple-cară mai mult ca ostenite și s'au închis precum se închid pleoa-pele pe ochii cei întunecați de o lumină vie. Albinele și insec-tele, cari sburau împregiurul lor, în moment au încetat sbărnăitul lor melodos. Merla, care de cu-rînd făcea atât sgomot în pădu-rea vecină, a tăcut și într'un mod plăcut și atrăgător în marea tăcere ce se împrăsciase, Iacob a repetat: Te iubesc! Magadlena, ca și când s'ar găsi înaintea unui raiu magic, se folosiă de plăcerea acestor cuvinte, pe cari doria să le audă de atăta vreme și cari o turburau până în adăncul su-

ARCHIDUCESA STEFANIA.

fletului seu. În sfârșit și buzele ei au pronunțat aceleași cuvinte dîcînd: — Și eu asemenea, Iacobe, te iubesc!

„Și iarăș i-a cuprins o tăcere, o tăcere elocintă, în care se nimiciau toate amărăciunile întristărilor trecute și în care se nășcea toată speranța bucuriei viitorului.

„Iacob prinsese mîna prietinei sale, acea mică, moale și caldă mîna, care îl va fi condus pe drumul vieții. Și a șoptit cu o voce, care abia se aușia ca și cînd ar vorbi în vis:

— „Te voi iubi totdeauna, Magdaleno, totdeauna, totdeauna! . . . Vei vedé cît de frumos voi face drumul vieții înaintea pașilor tei, și cît vom fi de fericiți! . . . Aș vré ca de aici încolo să nu atingă nici o mîhnire sufletul teu și să fii suridînda Madonă, pe care o voi adora ingenuchiat . . . Aș vré încă“ . . .

— Pagina se termină la acest cuvînt. Nu este încântătoare această carte? întrebă Blanca, ridicându-și capul.

Îngîndurat puțin, fără a voi să se arete, oprind surisul batjocoritor, care i se uscă la buze, Liviu îi respunse: — Într'adevăr este fermecătoare! . . . Dar toate romanele așă sînt?

— Toate romanele?

II

Care psiholog va esplică vre odată motivul acestor suspecte gânduri, acestor neraționabile jalusii, cari în fericite casuri resar câte-odată din inimă și séménă cu niște spini otrăvitori, ce pricinuesc răni, cari de obicei sînt nevindicabile?

Într'o furtunoasă sară de vară, cînd ori care s'ar enervă și ar suferi fără a cunoașce cauza acestei dureri, în aceeaș liniștită sală, în care de atâte ori făcuseră atâtea dulci spovediri, Blanca cu Liviu schimbau câteva vorbe amare.

Care eră cauza? Ah! o mică întemplare. Un tiner ofițer, văr al Blancei, venise în acea ți. Liviu de sigur împuns de jenosie cu un suris dulce a muștrat pe prietina sa, pentru că ea a sărutat pe vărul seu

Unde eră greșeala? Nicăiri. Tinera fata făcuse un lucru cu totul natural, care nu oprise de loc pe Liviu de a-i adresă prin niște vorbe întortochiate câteva muștrări aspre.

Mîndră și îngâmfată, Blanca nu le-a primit. — Nu me căesc de loc, ți se ea. Nu ve voiu cere scuse pentru greșala, pe care n'am sevêrșit-o.

— E! bine, dacă e așă, adio, dșoară Blanco, să părăsim visul fericirii noastre!

— Adio domnule! Liviu a plecat.

Este adevêrat că la ușă a fost cuprins de dorința de a se întoarce imediat. Dar egoismul nu l-a lăsat să se supună acestei bune inspirațiuni. A insisat în hotărîrea sa și s'a depărtat.

Tinera fată credea că această mînie n'a fi serioasă, și că ar reveni să o satisfacă cerîndu-i iertare, pe care dînsa i-ar fi dat-o îndată. Dar ușa grădinei s'a deschis și iarăș s'a închis cu sgomot. Tinera creșu că ușa căduse pe inima ei și se întrebă pe sine însăș nu cumva vedea vre un vis reu.

Spre sară cînd mama sa neliniștită, fiind că nu o vêduse, se coborî în sala cea mică, o găsi ședînd cu capul ascuns între mînilor sale și vaitîndu-se . . .

III

De atunci adesea ori plîngea cetînd iubita carte și mai cu seamă cunoscuta și neuitata pagină. Egoismul a împetrit inima lui Liviu, care nu s'a mai întors.

De multe ori pe strășile orașului, în care locuia, el a întêlnit pe aceea, care i-a fost logodnică. Dar se grăbiă să-și întoarcă capul, prefăcîndu-se că nu o vedea. Și dînsa mult a suferit din cauza acestui dispreț. A încetat dar de a o iubi?

Nu, căci Blanca eră amorul seu cel dintîu și de sigur nu se pot așă de lesne smulge astfel de rădîcini din inimă.

Așă dar Liviu iubiă totdeauna pe Blanca, dar mîndria lui ofensată nu-l lăsa să se întoarcă. Și totuș suferia și dînsul așă de mult, încât în unele momente îi venia idea de a cere iertare . . .

Astfel au trecut doue luni, luni dureroase, pentru amêndoi tinerii.

IV

Într'o sară Liviu se găsiă la o familie, care eră prietină cu aceea a Blancei. A vêdut în mînilor unei tinere fete o carte, pe care o recunoscî îndată. Eră romanul din care Blanca, logodnica lui, îi citise o pagină, romanul, care eră martur al atâtor momente fericite . . .

— Mi-a împrumutat-o, a spus tinera, respunđînd la întrebarea tăcută ce i-o adresară ochii lui Liviu! Me apropiu s'o sfêrșesc și găsesc că e o carte foarte frumoasă.

— Da, a țiș tinerul . . . Este destul timp de cînd am aușit să se vorbească despre acest roman și aș dorî să-l citeșc . . . Dar nu se mai găseșce pare-mi-se la librării; dacă ve este posibil, dșoară, binevoii să mi-l împrumutați și dvoastre pentru câteva ore? În această noapte chiar voiu cetî toată cartea și ve o voiu înapoiă mîne.

— O! domnule Liviu, puteți s'o țineți pentru mai multe țile; pretina care mi-a împrumutat-o poate așteptă încă puțin . . .

Tinerul luă cartea cu o mîna tremurătoare, pe cînd conversătoarea cu dînsul a adaus: Veți vedé că o veți găsi una din cele mai interesante! . . .

Liviu s'a dus și tremurá în odaia sa. A deschis cartea și abia o atinse, niște fiori strașnici l-au făcut a tremurá, fiind că-și aduse aminte și revedea țiu, în care pentru întêia dată Blanca, iubita lui Blanca! i-a prezentat-o și i-a citit pagina cea dragostoasă, de care el și-a cam bătut joc.

Pe această pagină a voit să o citească iarăș, cređînd că aceasta îi va alină rana, pe care o simția încă sângerând în inima sa. A resfoit dar foile și în curênd a găsit ceea ce căutá.

Dar îndată a observat că pagina aceea eră cam ștearsă, ca și cînd ar fi citită de mai multe ori. iar în unele locuri se vedeau niște semne albe, ca pete de picături de apă. Liviu s'a gîndit. Apa să fi lăsat așă de durabile urme? De odată a înțeles adevêrul.

Acele semne erau pete de lacrimi, lacrimi, pe cari tinera fată, credincioasă în amorul seu, vêrsase citînd pagina-i iubită.

Liviu nici o secundă n'a mai stat pe gânduri. Toată mărimea greșelei sale, toată greutatea nedreptății sale l-a frapat. Astfel dar, din cauza lui și pentru el Blanca suferia și s'a desperat! Pe fiecare ți, de

sigur ea o fi deschis cartea la pagina pe care o citiseră împreună, la pagina care îi spunea toată fericirea amorului și lacrimile ei înflăcărate, care au curs pe hârtie, lăsară urme neșterse.

Liviu eră adânc mișcat. Își plecă încet capul, și buzele-i tremurătoare au atins cartea acolo, unde căduseră atâtea lacrimi!

— Blanco!... scumpa mea Blanco! a șoptit.

V

Țiua următoare Liviu se introducea în sala cea mică, pe care nu o revăduse de două luni. Dăduse biletul camerierii și cu inima palpitândă așteptă. Ușa s'a deschis.

Ca altă dată, dar mai palidă, Blanca s'a înfățișat. Nu eră în stare a vorbi, așa de mare eră emoțiunea, de care fu cuprinsă! Liviu s'a apropiat de dânsa.

— Blanco, i-a Țis, vin să-ți cer iertare pentru măhnirea ce Ț-am pricinuit; vin să te întreb, dacă n'ai uitat cu desevețșire promisiunile tale.

Tăcerea eră așa de mare, încât ar fi putut cineva să audă inima celor doi tineri palpitând prin mijlocul diafragmei slabe a peptului.

— Me ierți? a repetat Liviu.

Și Blanca. — O! da, te iert, scumpul meu, și veți bine din întristarea mea că am ramas credincioasă trecutului! Și punându-și toate puterile începă deja a suride.

— Dar, Țise, cărei cause datoresc după o așa de îndelungată părăsire onoarea acestei fericite visite?

Atunci Liviu smulse din buzunarul surtucului seu cartea, pe care Blanca o împrumutase amiceii sale și deschidând la locul pătat de lacrimile tinerei fete:

— Causa întoarcerii mele, Blanco, a exclamat dânsul, este pagina aceasta, pe care ai udat-o cu lacrimile tale.

MARIOARA G. MURNU.

Femeia și ghetele noue. Când o femeie își cumpără ghetete noue, cu totul altfel se poartă nu ca bărbatul. Femeia nu trage dintr'o dată ghetetele în picioare până să roșească în față și să-i stea respirația, iar după aceea să dea în pământ cu picioarele. Ea cu multă precauțiune trage ghetetele întâiu numai pe jumătate, apoi iarăș le descaltă, se uită, nu cumva le-a luat schimbate, le încalță din nou și apoi cu o privire visătoare Țice, că sânt tocmai potrivite. După ce le priveșce și examinează mai mult timp, află că ghetetele fac încreșturi, se uită când la una când la alta și în fine esclamă: „Oh! ce mari sânt!“ Le descaltă din nou, mai examinează călcăele, talpa și partea dinăuntru, le încalță iarăș, umblă de câteva ori prin cameră în sus și în jos; spune bărbatului, că ea nu le va purtă, așadă oglinda mai jos ca să poată mai bine vedé, cum îi stau ghetetele, se mai preumblă de câteva ori prin cameră, mai aruncă 30-40 priviri în oglindă; Țice că de oare-ce îi fac picioarele prea mari nu sânt bune: le mai încalță și descaltă de trei, patru ori; îi stau bine, repetează din nou întreaga procedură de mai înainte și în sfârșit declară, că cumpără ghetetele.

O r e m â i . . .

*Te-am vădut ș-a mea cătare
A ramas la tine lung;
Ani de te-aș privi acuma,
Încă mie nu-mi ajung!*

*Despărțirea? . . . D'ai pricepe
P'al meu suflet ce-a săpat,
Ai strigă chiar tu că-ți este
Crima grea de neiertat.*

*Am cređut că pot din gându-mi
Să te șterg să te gonesc;
Însă ved că d'astă dată
Și mai tare te slăvesc.*

*O remâi . . . Ca 'ntăia oară,
Pleacă-ți fruntea p'al meu pept;
Am uitat . . . Eu nopți și Țile
N'am d'acum să mai te-așept!*

SMARA.

Dr. Ioan Urban Jarnik.

(Fine.)

Retrecerea mea în casa ospitală a dlui Maiorescu eră înse pentru mine și de o altă însemnătate și mai mare. Mai toate persoanele însemnate, pe cari le-am cunoscut atunci în capitala României, în casa aceasta le-am cunoscut; să înșir pe câteva, de cari mai bine mi-aduc aminte. Erău: Alexandri, Caragiale, Eminescu, I. Negruți, Slavici. Acolo asistam la serate literare așa de interesante, bunăoară la aceea, în care Alexandri celiă drama sa cea nouă Despot-Vodă, sau unde Caragiale făcea cunosculă vre-una dintre ingenioasele sale opere de p. „Noaptea furtunoasă.“ Cercul acesta l-am lărgit într'un mod îmbucurător, fiind că tocmai atunci foasta Societate academică își desbătea statutele, prin cari eră să se schimbe în actuala Academie Română. Cu toate că despre lucrul acesta desbăteau ei între ei, îmi eră îngăduit să fiu de față și eu și așa am asistat și la acea ședință memorabilă, în care s'au primit cele din urmă paragrafe cât și operatul întreg; așa cu mândrie pot să spun, că eu singur din cei cari pe atunci nu erau membri ai Academiei, am stat la leagănul ei, fiind martor la actul acesta istoric. Vădând revna mea, domnii aceștia m'au onorat și mai mult, numindu-me la cea dintăiu ședință publică membru corespondent al Academiei. Aici am avut prilej să fac cunoștința cu cialalți bărbați de știință, așa cu Laurian, Barișiu, Ureche, Hașdău, episcopul Melchisedek, Caragiani și a.; în legături mai strinse am intrat înse cu dl Ioan Bianu, care chiar atunci ocupă tot acelaș post de bibliotecar al Academiei, pe care cu atăta punctualitate și cunoștință de cauză îl ține și astăzi. Într'o Ți avui chiar însemnata onoare a fi primit în

palatul de Cotroceni de regele, pe atunci încă principe al României. Vădând cu câtă afabilitate am fost întâmpinat, am regretat cu atât mai mult, că n'am isbutit să capăt audiență și la regina, ilustra scriitoare Carmen Sylva, care pe atunci într'atâta eră de bolnavă, încât nici nu asistă la examene în institutul de fete Asilul Elena Doamna, care se bucură de puternica ocrotire a sa.

Să nu-mi fie înse luat în nume de reu dacă mărturisesc, că cu toată plăcerea ce-mi pricinuiă cunoștința cu atâți bărbați distinși, me simțiam mai la largul meu, de câte ori puteam să stau de vorbă cu neuitatul Petre Ispirescu. Ce om de treabă! Când după munca oboșitoare de o zi întreagă în tipografie veniă sara acasă în sinul numeroasei sale familii, după puțină odihnă se puneă iarăș la lucru, scriind acele minunate basme și povești, pe care în parte le cunoșteam de mai înainte. Ciasuri întregi aș fi fost în stare să-l ascult, așa de dulce-i eră graiul și așa de bine șciea să vorbească. Doriai să întru în legături mai strinse cu el și așa ne-am învoit, să duc cu mine la Viena pe băiatul lui cel mai mare, ca să învețe carte și a stat la mine doi ani de zile. În vremea aceasta am primit de la el niște scrisori, pe cari le păstrez cu sfințenie și când sosi vestea jalnică despre neașteptata moarte a lui, imi eră ca și cum mi-ar fi fost murit o rudă din cele mai de aproape. Vecinică să-i fie pomenirea, eu cel puțin n'am să-l uit, cât voi trăi.

După ce s'au sfârșit ședințele generale ale Academiei, s'a hotărît ca membrii ei să facă o excursiune în corpore la vestita mănăstire Curtea-de-Argeș, care tocmai atunci se restaură, aducându-se în vechia-i splendoare. Ce senzațiuni nouă; cât de iute s'au dus aceste 2—3 zile, ce-mi cră dat a petrece acolo, desfătându-me în frumusețile ce se desvêliau înaintea mea, cu toate că mai trebuia mult până să fie gata toate. Aici mi-am luat ziua bună de la tovarășii mei de drum, cari se întorceau la București, pe când eu aveam de gând, ca mai înainte să dau o raită printr'o parte a României și să pătrund prin Turnu-Roșu în Transilvania, unde să-mi revêd pe bunii mei prieteni la Sibîu și la Blaș. Așă am și făcut. După ce am fost în Boiță lângă Sibîu obiect de un quiproquo hazliu, am aflat la Sibîu o primire amicală în casa dlui dr. Ilarion Pușcariu, atunci protosincol mitropolitan. De aici am făcut excursiuni atât la Reșinari, unde m'am închinat umbrei marelui Șaguna, cât și la Săcele, unde pentru întâia și din nefericire și pentru cea din urmă oară mi-a fost dat prilejul, să vêd poporul la joc. De aici m'am dus la Blaș, unde am aflat o primire tot așă de prietenoasă ca cu trei ani mai înainte, durere numai, venerabilul canonic Tim. Cipariu nu mai eră între cei vii. Aci așteptam până s'a deschis adunarea generală a Asociațiunii transilvane, care în anul acesta s'a ținut la Sighișoara. Ducându-me acolo, am fost surprins în mod prea plăcut fiind onorat prin alegerea de membru onorar al acestei corporațiuni meritoase. Unul dintre participanții la adunare, dl Codru-Drăgușanu, pe care îl cunoșeam bine din Viena, me poști atunci să me duc pentru câteva zile cu el la Făgăraș, ceea ce am și primit cu bucurie. Din petrecerea mea de acolo țiu mai bine minte o excursiune, ce am făcut-o în valea Sâmbății, la o mănăstire risipită; făcându-ni-se foame, am prins păstrăvi și i-am fript întregi în spuză, scoțându-le mașele numai după ce au fost gata. Preserându-i atunci cu sare, am aflat că sânt foarte cu gust și numai atâta ne-a părut reu, că n'am luat cu

noi o provisie mai mare de vin, cu care să stropim bucața cea aleasă. Mare plăcere am avut sara întorcându-me în oraș; ne-am oprit într'un birt din Voila ș-acolo am avut prilej să aud melodioasele și tristele cântece românești, la cântarea cărora se întreceau toți cei ce erau de față.

Din Făgăraș am urmat invitații prietenului meu Andreiu Bârseanu, să petrec câteva zile la părinții sei în Dârste lângă Brașov. Ce bine mai eră acolo! me simțiam ca și cum m'aș fi fost aflat într'ai mei. Și la Brașov, unde am fost de mai multe ori, am făcut multe cunoștințe plăcute, ba unul din cunoscuții mei a avut și ideea, de care m'am fost spăimântat: să se deă o cină comună în cinstea mea. Lucrul s'a petrecut mai bine decât mi-am închipuit, ceea ce se datoreșce numai cordialității comenselor.

Cu toate că trăiam aci ca între frați, grăbiam a me întoarce la București, căci se apropiă începutul anului școlar și aveam să iau cu mine pe băiatul lui Ispirescu. Luându-mi deci ziua bună de la bunii prieteni ai mei, m'am dus la Bran, unde am petrecut noaptea în casa ospitală a avocatului dl Iosif Pușcariu. A doua zi dimineașa m'am suit, pentru întâia dată în viață, pe un cal, spre mare haz al găzduitorului meu, care vădându-mi nedibăcia lesne explicabilă, abia își stăpâniă risul. Așă cu chiu cu vai am sosit până la Câmpulung și de aici cu poșta la Pitești, de unde cu o lună mai înainte o luasem într'o societate așă de aleasă cătră Argeș. La București am zăbovit numai vr'o două trei zile, până s'a pregătit băiatul de drum și mi-am luat ziua bună de la toți cunoscuții mei.

De atunci încoace nu-mi fu dat să mai viu în țerile locuite de Români. Până stam în Viena, aveam ocașie destulă să fiu în contact cu Români, cari în număr destul mare își făceau studiile lor în Viena, așă încât puteau să alcătuiască „România Jună“ și s'o fie într'o stare înfloritoare. Mai reu a fost, când în vara 1882 m'am mutat la Praga, fiind numit profesor de limbile romanice la universitatea cehă de aici. Am sperat, că poate tot se va află în fiecare an cel puțin câte-un Român, care să facă măcar în parte studiile sale la Praga și la început au și fost anume dnii George Coman și Sever Mureșan, cari amândoi și-au câștigat gradul de doctor în filosofie la universitatea de aici, urmând exemplului dlui Gr. G. Tocilescu, care făcuse așă cu câțiva ani mai înainte. De atunci încoace numai vestitul baritonist Dimitrie Popovici a petrecut vreme mai îndelungată în Praga; eră înse afară din cale îngreunat cu lucru, așă încât numai arare ori am putut să convenim la oaltă. Și acum, durere, se duce și el! Cu atât mai plăcută imi eră surprinderea, de câte ori se întâmplă de veniă câte un Român sau mai mulți aici și-mi eră dat să le vorbesc: zilele aceste le socotiam drept niște serbători mari. De aceea ori-și-cine își poate închipui, cât de mare imi fusese plăcerea, când în anul expoziției noastre regnicolare din 1891 vr'o 25 Romni cu două Românce au venit aci ca să ne vadă expoziția. Am fost atunci însărcinat din partea comitetului executiv a le spune câteva cuvinte de binevenire în limba română și nu pot să-mi spun bucuria, cu care mi-am împlinit datorința. Mi-a remas o prețioasă aducere aminte de visita aceasta memorabilă: toți participanții s'au fotografat în grupă și au binevoit a me luă și pe mine în mijlocul lor. Tabloul acesta me face a trece repețit prin senzațiunile cele plăcute, pe cari le-am simțit atunci.

S O R A B U N Ă. (După tabloul lui O. Schulz.)

Afară de visita aceasta corporativă, am mai avut fericirea să văd aici în toamna anului trecut pe iubitul meu Bârseanu, care se întorcea de la băi; mai dăuneți am avut parte să salut pe dl Romulus Ionașco, profesor la școala comercială de stat din Iași, pe când eu câțiva ani mai înainte am avut plăcerea a revedea pe dl Onciu din Cernăuți. Poate să fiu avut fericirea să mai văd și câte-un alt călător român trecând prin Praga, dacă n'aș petrece vara cu familia mea la țară, în locul de naștere al meu. Fericirea mea când am putut să înduplec pe cineva, să vie să me vadă chiar acolo. Cel dintâu pe care am isbutit să-l aduc acolo pentru o vreme mai îndelungată, fu dl Socaciu din Brașov, care în vara anului 1877 a petrecut câteva săptămâni cu mine la țară. Acum trei ani dl Popovici își petrecu concediul seu cu nevastă cu tot în frumosul Potenstein (ceh. Potštyn). Visite mai scurte de vr'o două trei zile au făcut acolo băiatul lui Ispirescu, apoi și dnii Coman cu un elev al lui și Mureșanu. Odată eram în corespondență și cu un teolog abs., care avea de gând să facă curs de pedagogie la Praga, ceea ce înseamnă să se putea, fiind că domnia lui nu cunoștea musica și fără aceea nu putea să fie primit. Îmi pare cu atât mai reu, fiind că domnul acesta are tragere de inimă spre poezia populară și mi-a chiar și dăruit câteva cântece culese de el. În lipsa de graiu viu îmi erau de mare folos diarele românești, ce mi se trimiteau sau gratuit cu totul sau numai plătind eu portul, anume Gazeta Transilvaniei și Tribuna. Cefându-le regulat în fiecare zi, le datorese o mare parte, că nu mi-am uitat cu totul întrebuintarea dulcei limbi românești în scris și în vorbire. Bucuros mi-aș estinde lectura și asupra literaturii moderne române atât beletristice cât și științifice, păcat numai că mijloacele nu me iartă să me țin în curent cu mișcarea literară și trebuie să me mulțumesc cu ofertele mariminoase din partea autorilor, ce-mi sosesc din când în când și pentru cari donatorii primească și aici mulțumirile mele cele mai cordiale. Noroc că în calitatea mea de membru corespondent al Academiei primesc publicațiunile ei, din cari, cum lesne se 'nșetege, me interesează mai mult tot ce privește folklorul român în deobște sau vr'o parte specială a sa.

Acum, bine de bine, va întreba poate ori-și-cine va fi cetit rëndurile aceste: dacă revna ce ai avut-o pentru studiul limbei române a fost așa de mare, unde-ți sânt roadele muncii? Că doară n'ai învățat limba aceasta numai de aceea, ca să îi în stare a explica cutărui Român monumentele din Praga, slugindu-i de călăuză sau să mulțumești prin scris altuia, cărui i-ar fi venit ideea a-ți aduce poelon vr'o lucrare a sa? Mărturisesc sincer, că nici eu nu-s mulțumit de mine însumi. Într'adevăr, afară de articolul de programă și articolul de almanach pomenite mai sus, afară de câteva scrisori, cari sub titlul „Reisebriefe eines Philologen“ au apărut în 1878—9 în jurnalul Osten, unde s'a tipărit și lecțiunea mea de probă „Despre importanța studiului limbei române“ și afară de câteva recenziuni mai lungi despre lucrările privitoare la limba română, ca ale lui Miklosich, Tiktin, Gaster, Meyer-Lübke și Weigand și articolul despre Academia Română în dicționarul de conversație ceh al lui Otto, nu pot să arăt niște lucrări mai mari pe terenul acesta, căci nu pot să trec în rëndul acesta spriginul ce l-am dat la timpul seu dlui Cihac la alcătuirea indicilor la Dicționarul seu român de etimologie. Să-mi fie permis a cită, fiind scrise românește și intrând ca atari în pervazul

acestui articol al meu, niște articole scrise în foiletonul „Tribunei,“ ca de p. „Amintiri din viață,“ împreună cu niște scrisori asupra expozițiunilor din Praga de la 1891 și 1895 și tot acolo și niște constatări în privința poeziilor populare din Ardeal. Cu câțiva ani mai înainte, la invitarea dlui Vas. Urechia, scrisesem câteva rënduri în Albumul macedo-român, îndemnând pe învățați a culege toate producerile musei populare macedo-române, până mai e vreme. Chiar în lucrarea cea mai mare, la care este însoțit numele meu: „Doine și strigături din Ardeal“ și care s'a publicat acum dește ani prin Academia Română, meritul cel mai mare este al reverend. d. Ioan M. Moldovan, care a îndemnat pe scolarii din Blaș a le culege și al prietenului meu Andreiu Bârseanu, care împreună cu mine le-a ordinar și pregătit spre publicare. Singurul lucru făcut exclusiv de mine, este un glosar complet româno-franțuzesc, cu care am însoțit edițiunea Academiei. Istovindu-se edițiunea întreagă, dl Nic. Ciurcu din Brașov a publicat ăstan o ediție efțină populară, lăsând afară glosarul.

Să-mi fie permis a menționa și niște traduceri din limba cehă în românește, ce s'au făcut cu ajutorul meu. În 1880 am tradus o scurtă novelă dintr'ale lui Francise Pravda „Pavel cătană“. Traducerea aceasta am trimis-o prietenului meu Bârseanu, care i dete o înfătoșare așa de românească, încât „Convorbirile Literare“ de an au ținut-o demnă de a o publica în coloanele lor. În vremea din urmă Gazeta Transilvaniei a retipărit-o ca foileton, de unde a trecut într'o cărticică anume. — O a doua încercare în felul acesta am făcut în 1883 publicând în foiletonul Tribunei traducerea mea a unei nuvele mai luugi, Bunica, dintr'ale lui Bojena Nemțová, care este prețuită la noi ca o icoană credincioasă a vieții poporului nostru la țară cu vr'o 30—40 mai înainte. La lucrarea aceasta am aflat un puternic ajutor în persoana dlui Ioan Slavici, atunci redactor al Tribunei și din foiletonul acesta s'a alcătuit și aici o carte, care formează nrul 14 al Bibliot. pop. a Tribunei. — Tot astfel am avut de gând a traduce o novelă dintr'ale lui Alois Jirásek „Tipuri din lumea veche“ pentru Gazeta Transilvaniei și tot al lui Bârseanu are să fie meritul, dacă traducerea aceasta va vedea lumina zilei.

Înșirând puținele rezultate ale activității mele de până acuma cu privire la limba română, sper că voi fi iertat, considerându-se impregiurarea, că în pozițiunea mea de acuma socotiam de neapărată trebuință, ca afară de limba română să me îndeletnicesc și cu alteceva, îndeosebi cu limba franțuzască, ca aceea care este introdusă și la școalele reale boemești ca studiu obligator. Spre scopul acesta am întreprins în 1884 cu nevastă-mi o a doua călătorie la Paris, unde am stat vr'o trei luni și ca rodul călătoriei acesteia Academia boemă de literatură, științe și bele arte, a publicat edițiunea mea a unei legende în vechia limbă franțuzască despre Sf. Ecaterina din Alexandria. Mai cră și munca foarte obositoare și costisitoare de vreme ce am avut-o cu alcătuirea unui indice complet la dicționarul etimologic al limbilor romanice al lui Diez, care a eșit în două edițiuni (1878 și 1889) și în sfârșit și publicarea câtorva tecesturi inedite în limba albaneză și a recenziunilor asupra scrierilor despre limba aceasta, care din mai multe puncte de vedere este așa de tare înrudită cu limba română.*

* De atunci dl Iarnik a mai publicat: Dare de seamă despre „Dicționarul universal al limbei române“ de Lazăr

Cu toate aceste lucrări, fie ele cât de neînsemnate, au trecut ani și erau și ani în cari dacă nu socotesc cursurile mele de limba română la universitate și cetirea teosturilor românești, nu lucram mai nimic tocmai pe terenul pe care mi l-am ales înainte de toate. Acuma înse, întorcându-me „à mes anciens amours“ nu me mai las, până nu me părăsesc slabele mele puteri. Să vorbesc înse despre ceea ce am de gând să fac, nu-mi prea vine; n'o fac și de aceea, că și așa multora s'ar pute păre, cumcă nu m'aș fi ținut de titlă. Într'adevăr, dacă cuvântul „am învățat“ din titlă ar avé sensul, ca cum m'aș crede pe deplin familiarizat cu limba română, ar trebui șters cu deservire și înlocuit prin „învățam“ sau poate și mai bine prin „me străduiam a învăța“. Căci viața întreagă să și-o dee omul studiului unei singure limbi, cum se arată din timpurile vechi până în vremile cele mai noue, în literatura populară scrisă și nescrisă, în poezie și în prosă, în usul ținut al claselor superioare și al celor din jos, n'ar fi de ajuns, cum a mărturisit-o între alții și vestitul Manzoni, vorbind de limba sa strămoșească. Așa dară omul trebuie să se dea mulțumit, dacă izbutește a deveni stăpân numai peste o părticică mică, un fragment și așa me mângăiu cu nădejdea că așa va fi primit din partea Românilor puținul ce voiu fi putut, biet, lucra, și că bunăvoința mea are să-mi fie socotită drept rezultat.

Scriind rândurile aceste, altul nu-mi fu scopul, decât a satisface dorinței onor. comitet al „României June,“ din care societate me fălesc a face parte și eu și a contribui oare-cum la scrierea de 25 ani ai intrării ei în viață. Că mi-am ales tocmai obiectul acesta, se poate înțelege foarte bine, socotindu-se rolul cel mare pe care, cinci ani după fundarea ei, l-a jucat tocmai România Jună în dezvoltarea mea. Nimic nu e mai departe de mine decât gândul, a me fi duli cu ori-și-ce și dacă tot s'ar afla cineva, care ar tălmăci vorbele mele în sensul acesta sau care ar pretinde cumcă cutare sau cutare persoană am citat-o numai cu scopul ca să me falese cu dânsa, acestuia cu inima curată i respund prin cunoscuta devisă: „Honni soit qui mal y pense!“

DR. IOAN URBAN JARNIK.

Nu pot să cred . . .

*Nu pot să cred, că 'n inimioara
Nu me iubești încă și-acum,
Căci tu te-ai dus împins de soarte
În al teu drum.*

*Nu pot să cred, pân' știu, că 'n suflet
Îți port credință neclintit,
Ori cât de mult a lumii pismă
Ne-a despărțit.*

ELENA DIN ARDEAL.

Albumela alpină și Laurul.*

După Hermann Lingg.

(Scena reprezintă o grădină: noaptea la lună.)

Albumela (oștează): În munți e libertate!

Laurul: Asta o vorbiai tu albă ființă, mic geniu de zână!

Albumela: Ah! Majestate: Cum m'ați speriat! Nu me așteptam să me audă cineva. Me credeam încă singură, ea și acasă în munții mei.

Laurul: Frică să nu-ți fie. De și sunt numit laur regeșc, totuș vorbele tale de adineaori me farmecă. Gândul meu zboară la Elada și Roma, la acelea timpuri, când eram mai onorat decât astăzi, când fiecare care are bani se împodobește cu ramurile mele.

Albumela: Tu uiți că Iuliu Cesar purtă o coroană de lauri numai din vanitate, pentru a-și acoperi capul pleșuv.

Laurul: Laurul e resplata talentului, a ăis lui Petrarca Roma, încoronându-l de poet pe Capitoliu.

Albumela: Cu drag ascult vorbele tale, căci și eu me pot lăuda a fi fost odinioară o rară glorie, de care se împărtășiau numai cei curagioși. Am fost o scumpă recompensă oferită iubirii.

Laurul: Dar cine ești și cum ai ajuns aci?

Albumela: Eu? Sunt Albumela alpină. Am fost numai resădită aici. Dar nu me simt acasă. Mor de dorul aerului liber din munții mei. Me gândesc cu dor la singurătatea ce me încungură acolo. Aici e atât de trist! Colo sus vorbiam cu tunetul; el îmi eră vecin. Fulgerii erau desfătarea mea, ei se jucau în giurul meu ca niște cai tineri și curagioși. Adeseori vulturul se aședa pe vre-o stâncă de lângă mine și totdeauna eră o gândire măreață, care ca o rază de strălucire se coborâ din privirea lui înfocată în jos spre mine. Din când în când, îndrăsnia și câte o rosă de Alpi să se ridice până la mine în înălțimi, și atunci ne desfătam împreună câteva săptămâni din vesela vara! . . . Dar privește acum scârbosul buruieniiș, cum me împresoară aici din toate părțile, cum se întinde și răbate înainte.

Laurul: Eu nu-l vîd. Privirea mea e îndreptată spre cer; cătră eternele stele, ori ce s'ar petrece în giurul meu, sunt stăpânit de o nobilă mândrie care-mi ordonă . . . să tac.

Albumela: Ai dreptate! Poate că mi s'ar luă în nume de reu, dacă s'ar ști că suntem neindestuliți. Ce bine e că suntem atât de aproape! Așa nu se poate ușor audă cea ce vorbim. Veți colo foarfeca mare și furioasă, cum tunde toate și le vrea pe toate în linie dreaptă. O! și încă colo fricosul cușit! — Hu! Dar e deja miețul nopții. Vreau să închid ochii și să visez munții mei.

Laurul: Și eu vreau să odihneșc și să dau gândului sbor spre patria mea; cătră sudul încântător; lângă marca murmurătoare, unde sunt oamenii frumoși și liberi. Somn dulce!

ELENA P. POP.

* »Albumela alpina«. — astfel numește cunoscutul nostru botanic F. Porcius. — floarea al cărei nume botanic e »Leontopodium rex«. Această floare e cunoscută în Ardeal sub numele de »lânărică«, »steluța de munte« etc. În »Povestile Peleşului« de Carmen Sylva, o aflăm numită »Alba Regină«. Francezii o numesc: »innocence des Alpes«; iar Germanii: »Edelweiss«.

SALON.

Renaștere literară ?

Respuns dlui Michail Dragomirescu.

I

În numărul 5 al „Convorbirilor Literare“ din anul acesta, dl Michail Dragomirescu, membru în direcțiunea acestei valoroase reviste, publică un articol; „Replique, dlui H. Chendi: asupra valorii literațiilor nostri“, — respuns la o „cronică literară“ a mea, apărută în coloanele „Familiei“.

Faptul, că revista din București n'a trecut cu vederea un articol al meu, apărut într-o revistă de la noi, — la care „Convorbirile“ chiar acum când nu-și trăiesc zilele cele mai de aur, poate cu nedreptul se uită așa de peste umăr ca la o sărmană cenușoacă, — dovedește, că dl Maiorescu și harnicii sei elevi n'au încetat a urmări mișcarea literară română de pretutindeni. A fost doar dintr'un început o problemă principală a „Convorbirilor“, ca să nu se mărginească la produsele literare ale României — propriu zise, — ci să deschidă coloanele sale tuturor puterilor literare din toate ținuturile române, fie acele puteri și începătoare, numai să intrunească garanțiile unui viitor literar. S'au nisuit a-și atrage aceste puteri, și a controla, a lua sub scalpelul critic mișcarea literară de pretutindeni, ca astfel să fie de măsură și directivă dătătoare în literatura română. Cum ș'a rezolvit această problemă, o șcim. Șcim că ardeleni destoinici au colaborat la „Convorbiri“, șcim că dl Slavici cu nuvelele din popor a fost unul din regeneratorii limbei noastre literare, șcim că este meritul de frunte al „Convorbirilor“ că s'a cunoscut de timpuriu rostul caraghios al latinismelor și importanța limbei grăite de popor.

Libere de greșeli înse n'au fost nici „Convorbirile“ în mănoasa activitate și mai ales când vorba eră de aprecierea acelor produse literare, cari, sau că nu erau scoase la iveală de cei de la „Junimea“ sau că nu corespundeau principiilor criticii literare profesate de dl Maiorescu. Și judecătorii obiectivi vor socoti-o „Convorbirilor“ de sigur ca mare greșală, că în general au fost cu prea multă preocupare și exclusivism față de ai sei și cu prea mare violență, ba cu oarecare despectare față de tot ce-i strein de cercul seu... În sfârșit așa se vede că e spiritul în România, ca și la noi, — spirit sectar, de castă, stăpânește cercurile sociale, care, durere, se manifestă și în literatură și mai ales în reviste, cari (chiar și cele mai de frunte) discută între sine cu aceeaș lipsă de condescendență ca și partidele politice între sine.

Cât de preocupate sânt „Convorbirile“ special față de noi, reiese și din impregiurarea, că nu este ocazie, unde fie dl Maiorescu, fie altul din giurul seu, să nu amintească și încarce cu preamăriri produsele literare ale doamnei L. Suci. Înțeleg dacă ai găsit ceva bun în acele, sau dacă ai descoperit un talent în Popovici-Bănățeanu, s'o spui odată și să te bucuri de acest eveniment literar; da să-i porți tot pe buze ca

pe niște genii de ordinea primă, să-i presinți cu orice prilej ca stâlpi ai literaturii, pare-mi-se tot e prea peste normal.

Las' pe doamna Suci, — dar în fragedul talent al lui Popovici nici noi nu ne indoim. Ca să-l comparăm cu o figură din altă literatură, ne vine în minte poetul german Theodor Körner. A murit și acesta foarte tânăr, poate mai tânăr ca Popovici. A lăsat înse lucrări fără îndoială mai multe și de valoare literară mai însemnată ca „În lume“ și celelalte ale lui Popovici. „Frisch auf mein Volk, die Flammenzeichen rauchen“... entusiasta devisă a tinerului poet german și astăzi încă trăește în inima poporului. Și ce credeți, — mai fac criticii germani atâta vorbă de acest talent, care a murit prea de timpuriu? „Convorbirile“ înse își țin de deosebită virtute să amintească de „cele doue nuvele (ale lui Popovici), cari întunecă cu desevărșire mai toată producțiunea noastră literară de câțiva ani încoace“!... Zice, cred eu, în această procedură o preocupare și o esagerare, care în critica obiectivă trebuie să lipsească.

Îndrănesc înse a mai releva o greșală a „Convorbirilor“ și aceasta privește modul de apreciere a noastră, a „Ardelenilor“. (Acceptez și eu acest termen, căci, vorba fiind de literatură, la frații de dincolo toți cei de aici sântem ardeleni, de și Slavici, Popovici, L. Suci au eșit din alte părți ale țării noastre.)

Modesta mea părere este, că renumita revistă din București, sau mai precis dirigitorii ei nu cunosc temeinic pe Ardeleni, nu cunosc viața lor internă care stă în legătură cu manifestațiile spirituale, cu produsele literare, nu cunosc în de-ajuns raporturile de viață ale poporului. Din această necunoștință rezultă aprecierea eronată a noastră și a produselor literare de aci. Această necunoștință altfel nu este proprie numai „Convorbirilor“ ci și altor reviste. Oare cunoșteați dvoastre pe Coșbuc, înainte de a ve da de-a gata volume de poesii, pe când la noi eră iubit și adorat cu ani înainte? Și oare faptul, că Academia română, cel mai înalt for de judecare în materie literară, premiază o lucrare ca „Escursiile“ dlui Turcu, nu dovedește mai plastic, cât de puțin e orientată lumea literară din București asupra noastră? Înțelegi dl Dragomirescu, l-au premiat pe dl Turcu, pe când din dl Stăncescu, a cărui „basmă anoste“ dta le nesocotești așa de mult, ai pute croi de ce literați Turci de ai nostri. Mai aușit-au cei de la Academie până acum despre acest literat? Ei, nici noi nu șcim nimic, cu toate că e deja bărbat în vîrstă, i-am cetit cu zimbet escursiile în foia „Gazetei Transilvaniei“, am aușit că le-a reproduș și pe urmă ne-a consternat șcirea, — Turcu laureat. Acelaș lucru îl face dl Dragomirescu când ne presintă pe un anumit Lucă Drugă între eroii unei pretinse renașceri literare. E aceasta o nostimă procedură de a impune cuiva literați.

Astfel fiind temeiul pe care se aduc verdicto în cele literare, nu e de mirat, dacă ne trezim, că critica din România vorbește de renaștere literară la Ardeleni, de o mișcare literară suprapusă celeia din România. E adevărat că nici aici la noi capacitățile literare nu se măsură cu rigoarea convenită, — Bill-a-Zam a ajuns bunăoară eternizat în „Enciclopedia Română“ pentru câteva foiletoane, despre cari dl Dragomirescu cu greu va fi aușit ceva. De la critici de valoarea dlui Maiorescu și a savanților sei elevi putem pretinde chiar ceva mai mult ca de la Enciclodediștii nostri,

putem pretinde ca să judece totdeauna în perfectă cunoștință de cauze și impregiurări și lipsiți de ori ce preocupății sau considerațiuni.

O să arăt mai la vale în ce consistă mai de-a-proape greșala „Convorbirilor“, când e vorba de Ardeleni.

Aceste toate am ținut să le amintesc, pentru că articolul-respond al dlui Dragomirescu mi-a făcut impresia, că a fost scris tocmai din pricina, că în „cronica literară“ a mea din „Familia“ indirect am atins și greșala „Convorbirilor“ severșită de astădată de chiar dl Maiorescu.

IL. CHENDI.

Ilustrațiunile noastre.

Archiducesa Stefania, văduva moștenitorului de tron Rudolf, este una din cele mai simpatice femei ale casei domnitoare. Ea poartă cu resignație crâncena izbire a sorții și are pentru toți nefericiții un zîmbet de încurajare. În primăvara trecută a fost foarte bolnavă, încât în unele momente s'a ivit teama de catastrofă. Din norocire, primejdia a dispărut și archiducesa e bine iarăș.

Sora bună Frățiorul e tot viață. El aleargă și se joacă cu prietenii d'a cătanele. În alergăturile sale inșe ș-a spintecat hainele. Surioara bună, vădîndu-l astfel, a grăbit să i le coase. Cu câtă îngrijire serioasă îndeplinește dînsa lucrul acesta! Un moment plin de amabilitate.

LITERATURĂ.

Premiile Academiei române. În sesiunea generală din 1899 se vor decerne următoarele premii. I. Premii pentru cărți publicate: — I. *Premiul Năsturel-Herescu*, din Seria B, de 4.000 lei, unei cărți scrise în limba română, cu conținut de ori ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1897 până la 1 octombrie 1898. — II. *Premiul Statului Eliade-Rădulescu*, de 5.000 lei, unei cărți scrise în limba română, cu conținut literar, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1896 până la 31 octombrie 1898. — III. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, unei cărți scrise în limba română, cu cuprins moral de ori ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1897 până la 31 octombrie 1898. — IV. *Premiul Asociațiunii Craiovene pentru dezvoltarea învățămîntului public*, de 5.000 lei, celei mai bune cărți didactice în limba română dintre cele tipărite de la 1 ianuarie 1895 până la 1 octombrie 1898. Terminul depunerii la cancelaria Academiei a cărților propuse pentru concurs este până la 31 octombrie 1898. — II. *Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.* I. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Biserica creștină ortodoxă din România și influința ei morală în evoluțiunea culturală a țărilor române de la începutul secolului nostru până la 1891“. — II. *Premiul Alexandru Bodescu*, de 1.500 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Cercetări istorice asupra orașelor Chilia și Cetatea-Albă“. — III. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 lei,

dimpună cu procentele acestui fond până la acordarea premiului (decis. 6 martie 1895), celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Compendiu istoric asupra dezvoltării industriale la Români până în 1875“. — IV. *Premiul Statului Lazăr*, de 5.000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Studiul hidrografic complet al unuia din următoarele riuri: Jiul, Oltul, Argeșul, Ialomița, Siretul“. Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1898.

Învțătorii noștri și foile pedagogice. Nu se ține poate nici o întrunire învățătorească, în care să nu se recunoască trebuința unei foi pedagogice și să nu se ia hotărîrea să se înființeze cât mai curînd un astfel de organ, fără care — ăice-se — învățătoria nu poate trăi. Și totuș de câte ori apare o foie pedagogică, nu e spriginită de loc și trebuie să înceteze din lipsa abonanților. Acum, ni se pare, că nu mai apare decât „Foaia Pedagogică“ din Sibîiu, redactată de profesori de la instituturile de acolo. Anul trecut foaia aceasta s'a dat ca suplement la „Telegraful Român“, dar fiind că publicul cetitor nu plătește regulat nici la ăiarul numit, acela a fost silit să sisteze editura. Atunci profesorii-redactori (dnii dr. D. P. Barcianu, D. Comșa, dr. P. Span, dr. I. Stroia) au continuat editarea sub propria răspundabilitate materială, cu abonamentul de 3 fl. pe an, (Foaia apare de 2 ori pe lună,) înșe învățătoria tot n'a spriginit-o. Acum redacțiunea-editoare anunță, că dacă abonanții nu se vor spori, va sistă editarea foii. Auđiți, dlor învățatori, cari în toate întrunirile cereți foi pedagogice!

Din „Enciclopedia Română“ publicată de dl dr. C. Diaconovich a apărut fascicolul care cuprinde cuvintele Cavailon—Clarneta, la olaltă peste 1200 articole, dintre cari amintim: Cehii (Jarnik), Cernat, Cernătescu, Cernăuți, Cernavoda, Cerne, Cetatea-de-baltă, Chinezu Paul, Chioru, Chișineu (Arbore), Chițu, Chrisov (Ghibănescu), Chrisovergi, Circa, Ciuc, Ciuperco-vici (Sbiera), Cholera și Ciuma (Dr. Felix), etc. Dintre ilustrațiuni remarcăm 4 tablouri la art. Cernăuți (catedrala și grandioasa residență mitropolitană, seminarul, casa preoțească), și o ilustrațiune colorată la art. Circulațiunea sîngelui. „Enciclopedia Română“ apare în estensiune de 30 fascicole de câte 6 coale de tipar, (10 fasc. formează un tom) și va cuprinde în total peste 30.000 articole. Publicațiunea se va termină în decursul anului 1900. Abonamente se primesc la editorul W. Krafft în Sibîiu și la toate librăriile; deposit general pentru România: Storck & Müller, București. Prețul unui tom: broșurat fl. 10.— (resp. frci 25.—) iar compactat fl. 11.60 (resp. frci 28.50).

Almanachul învățătorilor. Dl Iosif Velcean, învățător în Reșița-montană, va publică cu începerea anului viitor școlar „Almanachul învățătorilor români“ care va cuprinde și un conspect al învățătorilor ca autori.

Didactica specială a limbei româneșci. Sub acest titlu va apărî în curînd la București o lucrare, cuprîndînd: istoricul gramaticei româneșci, ideile conducătoare în învățămîntul limbei noastre, teoria treptelor formale, aplicația lor la limba românească. Instrucțiuni generale pentru predarea limbei; instrucțiuni speciale pentru predarea: abecedarului, teoriei gramaticale, lecturii, recitării, poesiei, fabulei, ghicitorii, proverbului și exercițiilor de compozițiune, pentru fiecare clasă în parte. Lecțiuni practice asupra tuturor chestiunilor din abecedar, gramatică, compozițiuni etc. Lucrarea cu-

prinde peste 500 pagini. Ea va fi de mare folos dlor institutori și învățători cărora le va servi de conducător în predarea cunoștințelor de limba românească. Lucrarea e întocmită de domnii: A. Lupu-Antonescu profesor, București; M. Niculescu institutor director, Ploești; și I. Ciocărlie institutor director, București. Prețul va fi de cinci lei. Comandele se pot adresa, prin carte poștală, la administrația revistei „Școala modernă“, strada Regală 9, la editorul H. Steinberg, str. Șelari, și la ori care din autori.

Literatură pentru copii. A apărut primul volum din „Biblioteca instructivă și recreativă pentru copii“, editată de cunoscuta librărie din Constanța a dlui Albert Hermely. Primul volum poartă titlul de „Un miel fript la soare“ și cuprinde o instructivă istorisire sub o formă ușoară și plăcută a experiențelor lui Herschel, marele astronom german, făcută de dl Gr. Mălinescu, profesor la gimnasiul din Constanța.

Tipografia română la expoziția din Paris. Imprimeria statului România va participa și ea la expoziția universală de la 1900. Direcțiunea a hotărât să expună o lucrare deseversită tipografică. În acest scop dl Iliescu, director al „Monitorului Oficial“ va traduce în franțuzește cu autorisarea M. S. reginei, piesa Carmen Sylvei „În ziua scadenței“. Această lucrare se va imprima cu toată îngrijirea, pe o hârtie fină și volumul va fi luxos legat. Totul se va executa în atelierile imprimeriei statului, cu hârtie din țară, și volumul va costa 3 lei.

O nouă revistă pentru popor. În comuna Bumbeștii-de-Jiu, județul Gorj, în România, a apărut o revistă nouă: „Șeșătoarea Săteanului“, care se ocupă cu cultura intelectuală a țăranului. Revista este scrisă cu îngrijire, conține o materie interesantă, bogată și variată și are o copertă foarte frumoasă. Revista aceasta care este pusă sub conducerea unui comitet, merită să fie încurajată de ori ce bun Român.

MUSICĂ.

Concert la Lugos. Reuniunea română de cânt și muzică din Lugos a dat luni la 11 iulie, (Sf. Petru,) un concert popular, în grădina otelului Concordia, din incidentul adunării constituante a despărțământului Asociațiunii. Programul: I. a, I. Costescu: „Adio patriei“, terzet pentru voci de femei. b, G. Murgur: „Primăvara“, terzet pentru voci de femei. II. a, I. Simionescu: „Singularică“, cor micst. b, L. Tănăsescu: „Luna maiu“, cor micst. III. a, F. Ricci: „Il suonatore de campagne“, cor micst. b, I. Vidu: „Logojana“, cor micst. IV. I. Vidu: „Stefan și Dunărea“, baladă în cor micst cu acompaniament de orchestră. După concert, a urmat dans.

Chorul din Brașov la Bușteni. Aflăm din Țările bucureștene, că societatea română de cântări din Brașov, a dat luni la Sf. Petru un concert la Bușteni, sub conducerea dlui P. Dima. Concertul s'a dat în sala Ubertti de pe valea Cerbului, care acuma s'a deschis pentru prima-oară. Programul a fost compus din mai multe choruri micste românești și străine și două cvar-tete instrumentale.

Corul mitropolitan din Iași la Suceava. Săptămâna trecută a fost la Suceava în Bucovina, în localul gimnasiului român, un concert dat de corul mitropolitan din Iași sub măestra conducere a dlui profesor

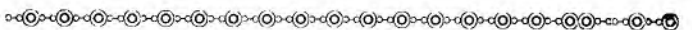
Musicescu, în folosul societății doamnelor române pentru ajutorarea fetelor sărace. Concertul a reușit pe deplin și s'a încasat peste 1000 fl. La acest concert au asistat mai toate membrele comitetului dnelor din Cernăuți, cum și multe persoane din localitate, cari au rugat pe dl Musicescu să organizeze și la Cernăuți un astfel de concert.

Concertul Aurelia Cionca la Sibiu. Artista copilă Aurelia Cionca, abia în etate de nouă ani, care și-a făcut la București un renume de escelentă pianistă, a venit la Sibiu și a anunțat acolo pentru eri vineri un concert, cu concursul dlui Fr. Cserny, și al Țoarei O. Schell, compus din piese clasice și una „Olteanca“ de I. Mureșianu.

Concert la Ocna-Sibiului. Un grup de pedagogi din seminarul Andreian din Sibiu au dat duminică un concert la Ocna-Sibiului, în salonul de lectură dintre băi, cântând compoziții de Bethoven, Vidu, Stefanescu, Mureșan, Ventura, Porumbescu, Simonescu. După producțiune urmă dans. Petrecerea s'a dat pentru înființarea unei biblioteci populare.

Concert la Seliște. Corul din Seliște, care abia acuma se înființează, a dat de curând un concert bine reușit, sub conducerea dlui Crișan. Coriștii și frumoasele coriste au făcut multă plăcere. Deosebit a fost aplaudat duetul „Dulci cântări, sburați la țerm“ cântat de Țoarele Bucșan și Desean, cu acompaniament de pian de Țoara Letiția Calefaru.

Concert la Zlatna. Dl Iacob Mureșianu, profesor de muzică în Blaș, va arăngia cu concursul mai multor membri din corul seu, un concert la Zlatna, în 5/17 iulie, cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Abrud al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român. După concert va urmă dans.

TEATRU.

Teatrul românesc respins în Transilvania. Țările trecute Țările maghiare publicară cu mare bucurie, că ministrul de interne a respins cererea unui director de teatru din România, d'a puté da reprezentații teatrale românești în Budapesta. Numai decât am presupus, că este la mijloc o greșală sau chiar mistificație, căci credeam exclusă posibilitatea unei astfel de cereri, din cauză că nici un director de teatru român cu mîntea sănătoasă nu va cere concesiune pentru Budapesta, unde șovinismul cel mai turbat își joacă mîndrele și unde nici nu este atîta public românesc ca să poată umplé o sală de teatru. Și nu ne-am înșelat. Informațiunea noastră ne spune, că cererea nu s'a făcut pentru Budapesta, ci pentru Transilvania. Dna Aristița Romanescu de la Teatrul Național din București voiă să dea cu o mică trupă o serie de reprezentații la Brașov, Sibiu și Lugos; inse ministrul de interne nu i-a dat voie, căci „astfel de concesiune numai cetățenii ungureni pot obține“, par că în Budapesta n'ar fi debutat destule trupe străine, dirijate de impresari străini. Fiind refuzul prea șovinist, ca nu cumva lumea să afle că acela s'a dat pentru Transilvania locuită în mare parte de Români, Țările maghiare, spre a mistifică chestiunea, au scris că concesiunea s'a cerut pentru Budapesta. Ne doare foarte că prin niște preteceste meșteșugite, s'a pus stavilă artei teatrale române și regretăm din inimă, că astfel publicul românesc din părțile acelea nu va avé plăcerea

să poată auzi pe cea mai renumită artistă a scenei române actuale.

Reprezentare teatrală în castelul Peleş. Joi la 7 iuliu n. s'a dat pe scena din Castelul Peleş o reprezentare teatrală în onoarea părechiei princiare bulgare. S'a jucat opera comică: „Lex noces de Janette“ de Masset. Dna Leria a primit adevărate ovațiuni pentru admirabilul dsale cânt; dl Dall'orso a fost escelent și ca joc și ca cântec; dl dr. Constinescu a plăcut mult în micul rol de țeran breton. Corul a fost compus din 4 oficeri de vânători și anume dnii: Turculescu, Paul Ionescu, Eftasiade și Alexiu și din dsoarele Șușu, Bengescu, Seculici și Cașimir. După serată au urmat presentațiunile în care regele și regina au prezentat principilor bulgari pe miniștrii străini, cari erau aproape toți de față și numeroase persoane din înalta societate română. După aceasta au trecut în sala de mâncare unde s'a servit un bufet abundant invitațiilor. Aproape de ora 1 noaptea s'a terminat aceasta frumoasă serbare. În acest timp afară plouă torențial.

PICTURĂ.

Tabloul pictorului Bran. Pictorul Bran a prezentat, după cum se știe, ministerului de instrucție al României o schiță reprezentând jurământul lui Tudor Vladimirescu, pentru ca ministrul să-i comande un tablou mare după această schiță. Ministerul a găsit schița bună și a comandat tabloul. În acelaș timp a litografiat schița, care va servi ca premii la școlile din țară. Ideea pe care o reprezintă tabloul e bine redată în expresia fezelor oltenilor pletoși, în atitudini, în gestul mânilor ridicate și mai cu seamă în privirea viteazului Tudor. Copiii și femeile dau tabloului o notă grațioasă care atenuază efectul tragic produs de fețele întunecate ale pândurilor. Tërancele dintr'o parte și Doamna română din celalalt colț al tabloului, arată că Tudor Vladimirescu reprezintă aspirațiile întregii țeri spre libertate. În întregul seu tabloul e frumos și încredători în talentul pictorului, să sperăm că vom avea o lucrare de valoare.

Tabloul revistei de la Cotroceni. Ministerul instrucțiunii publice al României a cumpărat 2500 tablouri litografiate, după tabloul în ulei al pictorului Adjukievici: „Revista de la Cotroceni în anul 1896“, cu ocazia vizitei în București a împăratului Frantz Ioseph.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Trei Românce și anume dsoarele Volumnia Poadoabă, Ema Lupan și Eugenia Moga, au depus cu eminenție examenele de suscepere la preparandia superioară de fete din Cluș.

Doctori noi. De curând au fost promovați doctori în drept la universitatea din Budapesta, patru români și anume dnii I. Anca, C. Petricu, G. Jurca și Aurel Vlad; iar dl George Iuga din Brașov a susținut dizele acestea la universitatea din Strassburg tesa de doctorat în științele matematice „magna cum laude“.

Școalele românești din Brașov. Am primit: „Anuarul XXXIV al gimnasiului mare public român

de religiunea greco-orientală din Brașov, al școalei reale și al școalelor centrale primare, pe al 48-lea an școlar, 1897—98. Publicat de Virgil Onițiu, directorul școalelor medii. Brașov, tipografia Ciurcu et Comp.“ Anuarul cuprinde I Conferențele pedagogice ale corpului profesoral, de Virgil Onițiu, dr. Iosif Blaga, Nic. Bogdan, Aurel Ciortea. În rubrica „Pro memoria“ se publică doue portrete și biografii și anume a lui Nicolae Popovici și a lui Ion Lăpădat. Din datele școlastice scoatem aceste: la gimnasiu au fost 15 profesori, la școala reală 6, profesori secundari și ajutători 7. Numerul școlarilor înmatriculați la școalele centrale, a fost: la gimnasiu 325, la școala reală 144, comercială 101, primară de băeți 424, primară de fete 293, de repetițiune (băeți) 30, de repetițiune (fete) 95. Suma 1412.

O nouă biserică românească. În Alibunar se face o nouă și strălucită biserică românească gr. or. Aproape gata, se sperează, că la Sfântă-Mărie-mare se va pute sfinți. Biserica aceasta a costat 44.000 fl.; s'a făcut după planurile arhitectului român Adrian Diacon din Bocșa-montană, se zugrăvește de pictorul român Filip Mateiu asemenea din Bocșa-montană, iar lucrările de sculptură la iconostas le face iarăș un Român, Nistor Busuioe din Berliște.

Orfelinat în Bucovina. Consistoriul arhiepiscopesc al bisericei române din Bucovina a hotărît să înființeze, intru amintirea jubileului de 50 ani al domniei M. S. împăratului Francisc Iosif și pe socoteala fondului religionar, un orfelinat pentru copiii greco-ortodoxi, care să poarte numele M. S. împăratului.

C E N O U ?

Hymen. Dl *Virgil Șotropa*, profesor la gimnasiul din Nășeud, s'a cununat cu dsoara *Rosa Goldschmidt* de acolo. — Dl *Mircea Beșan*, absolvent de teologie al diecesei aradane, ales preot în Sân-Miclăușul-mic, s'a logodit cu dsoara *Aurelia Adamovici* de acolo.

Jubileul monarcului. Anul curent, la 2 decembre, se vor împlini cinci-deci de ani, de când Maj. Sa împăratul Francisc Iosif I s'a urcat la tron. Acest an jubilar se va serba oficial în Viena, la sfârșitul anului curent. Serbările vor începe la 30 novembre și vor ține până la 4 decembre inclusiv. Celelalte serbări au început deja încă din primăvara trecută.

Căsătoria moștenitorului de tron. Diarele scriu că moștenitorul de tron Francisc Ferdinand în curând are să se insoare cu principesa Maria Luisa, fica cea mai mare a principelui de Cumberland, care petrece acuma la Gmunden. Mirele are 35 ani, mireasa 18.

Asociațiunea. *Despărțământul Abrud* se va întruni în adunare generală la 17 iulie n. în Zlatna sub presiul dlui dr. Basiliu Preda, secretar dl Ioan Maior. — *Despărțământul Cohalm* va ține adunarea sa generală în Homorod la 1 august, sub presiul dlui Nicolau D. Mircea, notar dl Ioan Bănuțiu. — *Despărțământul Blaș* va avea adunarea sa generală în comuna Veza la 31 iulie; președinte dl Ioan German, secretar dl A. C. Domșa.

Toastul dlui Alexandru Mocioni. Ilustrul nostru bărbat, dl Alexandru Mocioni, a pronunțat cu ocaziunea serbărilor din Reșinari, în memoria lui Șaguna,

la masa comună, un splendid toast, în care, între altele, a ținut: „Din mult agitatul trecut al poporului român se ridică în relief în deosebi două fapte însemnate. Biserica a fost în tot decursul unui șir lung de secolii sinistri, și în timpurile cele mai desperate, pururea unicul și ultimul adăpost al poporului român; iar poporul român secularele sale strimtoriri le-a suferit în deosebi pentru statornicia sa, cu care a ținut strâns și ferm la biserică sa strămoșească. În aceste două fapte istorice se manifestă sănătosul instinct vital al poporului român; iar în manifestarea seculară a acestui instinct apare însuș geniul Românilor. Spiritul creștinismului ortodox, contopit cu spiritul anticeii culturi romane, — această sintesă psihică — constituie geniul Românilor. De aci putem cuprinde ideea bisericeii naționale în toată însemnătatea ei: Biserica națională este partea integrantă, indisolubilă a Românilor genuin. Nu este deci mirare, dacă biserica română și poporul român, de când sunt, una se simt, dacă durerile și bucuriile lor pururea împreună le simt. Într'adevăr — fie că catolicismul și calvinismul a strimtorat poporul pentru ortodoxia sa, fie că grecismul și slavismul au știrbit caracterul național al bisericeii, pururea Românilor a fost atacat în nervul său vital; iar ruptura istorică a elementelor sale psihice, indisolubile — Românilor a resimțit-o drept ca o dureroasă vivisecțiune. Pricepem deci, de ce biserica națională a fost, este și va rămâne în veci condițiunea de viață a poporului român. În acestea culminează spiritul genuin al Românilor, spiritul, care precum vedem isvorește din sorgința nesecată a însuș sănătosului instinct vital al Românilor“.

Petreceri de vară. *La Periceiu*, lângă Șimleu, tinerimea din Selagiu a dat la 11 iulie o petrecere de vară cu dans. — *La Dicio-Sân-Martin* s'a arangiat la 11 iulie o petrecere cu dans, pentru scopuri culturale. — *La Ragla*, tot în 11 iulie, a dat o petrecere inteligența română de acolo. — *La Belleau*, asemenea la 11 a fost o petrecere de vară, dată de inteligența română din partea locului și de junimea academică din părțile acelea. — *La Teaca* a fost luni la St. Petru petrecere de vară, dată de inteligența română, în folosul școlii gr. de acolo.

Necrolog. *Victoria Marienescu* n. Maxim de Kácsko, soția dlui Grigoriu Marienescu și sora dlui dr. Atanasiu Marienescu, a încetat din viață la Lipova în 1/13 iulie, în etate de 36 ani.

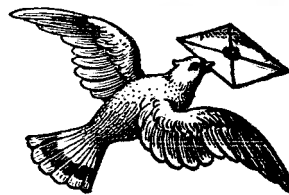
DIN LUME.

Cronică mică. *La Turin* în septembrie viitor se va ține congresul proprietății literare; dl V. A. Urechiă va lua probabil parte la acest congres în calitatea sa de membru de onoare. — *La Cracovia* zilele aceste s'a serbat aniversarea de o sută de ani de la moartea poetului polonez Adam Mickiewicz; „polonii recunoscători i-au ridicat o statuă, care s'a desvilit acum. — *Gazi Osman-Pașa*, eroul de la Plevna, va face în vara aceasta o lungă călătorie prin Europa. Osman-Pașa va merge mai întâi direct la Odessa, apoi la Petersburg și la întoarcere va trece și prin România.

Catastrofa vaporului „Bourgogne“. Marele vapor de pasageri francez Bourgogne, venind de la New-York

la Havre, în Franța, având pe bord mai mult de 800 de persoane, s'a ciocnit, lângă insula Nisipului, în apele de la Terra-Nova (America de Nord) cu un bastiment american, „Cromtyshire“. „Bourgogne“ s'a cufundat și și 549 de persoane s'au înecat. Vaporul englez, reu vătămat și el, a fost remorcat în portul Halifax de un alt vapor „Grecian“. Delonel, căpitanul vasului „Bourgogne“, s'a înecat cu vasul său. El făcea acum a 25-a călătorie cu acest vas și de data această, înainte de plecarea sa din New-York, avusese loc un mare banchet în care i s'au adus mari ovațiuni. Puținii călători cari au scăpat din catastrofă spun că pe când vasul se scufundă, căpitanul stătea nemișcat cu mâinile înleștate pe bara de fer a punții sale de comandă și în momentul de a-l acoperi valurile, a strigat: — Salutați Franța! Ciocnirea a avut loc noaptea, pe o ceață groasă, și toți pasagerii mai însemnați, acei din clasa I, trebuie să fi perit înaintea tuturor, căci spărtura s'a produs chiar în dreptul cajútei lor; pe acolo a năvălit în vapor apa, care i-a surprins în paturi. Nici un țipet, nici un strigăt de ajutor nu s'a auzit în clasa I; așa de repede a pătruns valurile, înăbușind ori ce glas. În loourile de clasa a doua însă, cari erau tixite de lume, a fost o adevărată revoluție. Când s'a lăsat pe apă prima barcă de scăpare, niște lucrători cari se aflau pe vapor, au sărit în barcă făcându-și loc cu cuțitele prin mulțimea desperată. Când lucrătorii se aflau în barcă, au început să sară peste ei o mulțime de alte persoane. Lucrătorii, de teamă să nu se încarce prea mult barca și să se scufunde, luau pe femei și le aruncau în mare. Inse n'au scăpat de ceea ce s'au temut și d'odată barca s'a scufundat. Alte scene sfâșietoare s'au petrecut în această catastrofă. Eră în apă o luptă teribilă între bărbați și între femei cu copiii pentru un mic loc pe o grindă plutitoare; lupta se dădea cu cuțitele, cu dinții, cu unghiile; rugămintele, strigătele și plânsetele erau înfiorătoare. Unele femei de pe bord au inebunit de desperare. Ele începură d'odată să joace, ridând tare și săriau apoi în adâncimi pentru ca să dispară. Altele stăteau în genuchi rugându-se și așteptând moartea. O femeie, în desnădejdea sa, a luat un cuțit și voia să-și taie copilul, o fetiță de opt ani, pentru a o cruța de moartea înecării; inse în momentul când ridică cuțitul, a fost oprită de un om care le luă în brațe și voi să sară cu ele în barcă. Un alt om din barcă inse îl lovi în cap cu o vâslă așa de tare, încât nenorocitul cădă în mare și se înecă cu cele două ființe pe cari le ținea în brațe.

Poșta redacției.

Dlul V. S. în Gh. Carta postală a rătăcit. Deci numai acumă ve putem răspunde, că se poate cu 6 fl.

Berlad. Ecoul. Regretăm că nu putem întrebuința poezia ce ne-ați trimis.

Vascon. Este populară doina, adica scrisă întocmai cum o cântă poporul? Noue nu ni se pare; de

aceea nici nu o publicăm, căci schimbată, nu mai are valoare. *Cuciulată.* Nu șcim ce premiu reclamați. De aici vi s'au trimis toate cele anunțate la începutul anului.

P. O. P. Comediile lui Plaut se pot comandă prin ori care librărie. Epigramele nu se pot publică.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÂNG IN ORADEA-MARE.